

SINAIA '74

Prima ediție a Festivalului :

„Lumea păpușilor, lumea tuturor vîrstelor“

Comitetul județean de Cultură și Educație Socialistă Prahova și Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, au organizat la mijlocul lui decembrie în cadrul Lunii culturii „Tezaur prahovean“ un festival-concurs național intitulat : „Lumea păpușilor, lumea tuturor vîrstelor“. Ideea de bază a fost aceea de a oferi cîmp larg de manifestare inițiativelor și inventivității, virtuozității unor individualități sau unor colective restrînse (pînă la șase persoane) „în stare să pună în valoare recitaluri, scheciuri, monoloage, versuri, povestiri, scenarii poetice și muzicale, piese mici, numere de marionete și păpuși“.

În condiții organizatorice desfășurate fără reproș (pentru care gazdele — fiind seama că au fost la prima lor ceașină de mare amploare de acest fel — merită toate laudele) — s-a dat o primă și splendidă ocazie fiecărui artist păpușar să treacă peste toate inhibițiile, peste toate complexele, să-și arate preferințele și iscusința, să „înebunească“ pur și simplu juriul și spectatorii, atacînd toate formelele posibile genului cu mijloacele și efectele cele mai îndrăznețe și cele mai ingenioase cu putință.

În cadrul feeriei al iernii de la Sinaia, pe scena și în sala uneia din cele mai frumoase case de cultură din țară, s-au întîlnit aproape 200 de practicieni ai artei păpușărești. S-au văzut, într-o săptămînă, nu mai puțin decît 47 de manifestări artistice oferite de reprezentanții din 16 teatre de păpuși.

La prima sa ediție, festivalul prahovean s-a dovedit un stimul autentic al efervescenței din mișcarea noastră păpușărească, un moment de cultură viu și original, cu învățăminte teoretice și practice, deloc neglijabile. Cîteva recitaluri și cîteva spectacole au oferit prospectii deosebit de interesante în limbajul propriu acestui gen de artă, în evaluarea calităților profesionale, a stadiului atins de actorul păpușar, a preocupării lui pentru mesajul pe care-l are de comunicat sălii, și a modului cum o face împreună cu păpușa sau alături de ea. În funcție de înțelegerea justă sau eronată a acestei probleme, festivalul a impus cîteva momente semnificative. Cu dreptul, ba chiar cu obligația judecății critice, de a exclude grauitul și irelevantul, ne vom opri și noi cit mai succint, la momentele de maxim interes (care au obținut de altfel și distincții).

Scurt-metrajul concursului

Brîndușa Zaița Silvestru (Tăndărică). Un admirabil și complex recital cu păpuși-pe-mînă și marionete. Unul din cele mai emoționante

momente ale festivalului, *Puiul de Brătescu-Voinești*, în care grația și eleganța, sensibilitatea și gingășia artistei, talentul ei de interpretă și minuitoare au atins punctul culminant.

Peter Ianos și Ballo Zoltan (Cluj-Napoca). Minuitori excelenți, interpreți memorabili, s-au remarcat pentru ingeniozitatea și virtu-

ozitatea, pentru ironia și umorul lor „cu perdede” și „fără perdede”; *Don Cristobal* de F. Garcia Lorca și *Puloverele* (regia Ildiko Kovacs). Punctul de virf al concursului în ceea ce privește demonstrarea profesionismului. Un exemplu de transplant organic și reușit, de fantezie modernă pe schelet tradițional.

Georgeta Nicolau (Constanța). Un accent, viu resimțit, de candoare și poezie, de sinceritate. Împreună cu eroul, un ursuleț al dracului de simpatic și de curios (scenariul Xenia Roman), și cu talentul artistei constănțene de a improviza și de a sugera, în plină lumină, tot universul, numai cu o umbrelă și un cuier cu panglici colorate, am călătorit o jumătate de oră prin mirifice anotimpuri și prin toți anii fericirii ai copilăriei.

Kovacs Gyorgy și Pető Marta (Oradea). Cu păpuși foarte frumoase și expresive, confecționate „la vedere” din voaluri și stămburi, din bețe și rafie, cu bune efecte vizuale, cu interpretări prezenți tot timpul în scenă deschisă, dar neutralizați prin subordonarea lor ideii de a pune în valoare textul și păpușile și nu pe ei înșiși, am ascultat interesați: *Domnul Poveste povestește* de Nela Stroescu după Jiri Streda.

Cu numere mai mult sau mai puțin inspirate, cu demonstrații mai mult sau mai puțin concludente și convingătoare, într-o paradă de formule proprii teatrului cu păpuși și marionete, s-au mai reținut și alte nume: Nicolae Drăghia, Elena Romanescu, Marcela Feaato, Lilly Krauss, Rodica Dizmatseks și Ileana Cosma, Petre Simion, Ana Rusu, Doina Fănațeanu, Czedula Zsuzsa (artiști mînuitori), Sabin Pautza (compozitor), Simo Eniko (scenograf).

★

Unde fugim de-acasă? de Marin Sorescu, a prilejuit echipei ploieștene, în regia și scenografia Irinei Borovski, un spectacol plăcut și inteligent, omogen, cu virtuți convingătoare de interpretare păpușerească și umană, puse în slujba valorificării unui text original și valoros.

Ursulețul Rim Cim Cim de Jan Wilkowski (versiune scenică de Stanca Ponta) prezentat de Teatrul de păpuși din Oradea, în regia Franciscăi Simionescu și scenografia lui Bölöny Wilhelm este un ireproșabil spectacol pentru cei mici, realizat în inspirată și bună înțelegere a formulei tradiționale a teatrului cu păpuși, în care toate componentele au fuzionat organic. Un text destul de firav a fost îmbogățit și valorificat cu păpuși expresive și pline de haz, admirabil interpretate de Mioara și Petru Diaconu, de Aurelia Laurian, Mirella Corbeanu și Mihai Vereș.

Aventurile unei vrăjitoare de Rolf Thieme al Teatrului de păpuși din Botoșani a stîrnit

interesul prin ideea îndrăzneță a regizorului Walter Petru, de a expune cu oameni-păpuși supradimensionate, cu măști groțesti sugestive (scenograf Tache Dobrescu) un text cu multe poante contemporane, cu bune scene de comedie, în care a evoluat cu haz într-un amuzant „travesti” (o uriașă vrăjitoare), Victor Luca.

Oltul și Mureșul de Alexandru Mitru — un spectacol al echipei de la Teatrul de păpuși din Turda în care s-au cheltuit multe eforturi pentru a se transmite, cu vibrație eroică, o milenară legendă, dar în care rezultatul n-a fost integral pe măsura intențiilor. Tendința de stilizare modernă a scenografului Vlad Gabrielescu, intra uneori în contradicție cu textul destul de sărac și vetust, cu interpretarea desuetă, exterior patetică și cu mișcărilor hieratice, ușor ridicole, indicate de regizorul Aurel Crăciun. Elementul impresionant al reprezentației l-a constituit ilustrația muzicală alcătuită de Dumitru Virtic din piese folclorice de mare autenticitate și frumusețe.

Din carnetul de însemnări al unui membru al juriului

1. Mulți au fost chemați la acest festival, dar puțini au fost aleși. Cu puține, foarte puține excepții, atît recitalurile individuale cît și restrinsele ansambluri nu s-au ridicat la nivelul înalt, în stare să concureze în toate detaliile, sau cel puțin într-un domeniu ori altul (scenografie, regie, interpretare) manifestările anilor precedenți.

2. Mai puțin concludent prin afirmarea posibilităților și a rezervelor de talent, de originalitate și fantezie, de inventivitate, pe care le are la noi mișcarea păpușerească, festivalul dela Sinaia a evidențiat neajunsurile care amenință să submineze tărînul acestei arte. Atît de clar și atît de violent s-au evidențiat unele lipsuri (cu caracter general) încît în aprecierile și concluziile unor critici, teoreticieni și chiar practicieni (chemați să-și spună deschis cuvîntul cu acest prilej) s-au ivit termeni cu totul nefamiliari urechilor creatorilor din aceste teatre. Cu toate sesizările făcute apăsător în presă, la alte asemenea întâlniri, pe marginea unor cazuri izolate, a început totuși să ia proporții de masă fenomenul evadării păpușarilor în zone de artă linitrofe. O înțelegere strîmbă a specificității acestei arte și a misiunii sale, a făcut neașteptat de mulți prozeții dornici să renunțe la mijlocul esențial și specific de exprimare,

păpușa, și să apeleze la mijloace specifice altor genuri. Dar vai... insuficient asimilate.

3. Arta păpușarilor începe să fie pindită de un alt mare rău, ale cărui simptome s-au făcut simțite și în anii trecuți: *tendințele estradistice*. Nimeni nu vine să condamne, în principiu, această formulă. Dacă păpușarii noștri luând ca exemplu, modelul cel mai înalt al acestui gen, ar da naștere, cu sau alături de păpușă, unor spectacole de estradă de mare calitate și virtuozitate, de umor și de poezie etc., cine s-ar opune? Preocupările și ambițiile de a lărgi sfera teatrului de păpuși, de a-l alimenta cu noi valori, cu elemente proprii și teatrului de animație și pantomimei, sînt demne de toată stima. Numai că nu au văzut încă ceva original și frumos, care să combine aceste procedee, un spectacol integral și unitar într-o concepție îndrăznească, în stare să valorifice un text sau un pretext printr-o simbioză a omului cu păpușa, cu masca etc., un spectacol, în care inteligența și bunul gust, subtilitatea, tehnica minuirii și tehnica interpretării, fantezia și inventivitatea, să-și spună cuvîntul plenar. Am asistat la o seamă de expuneri lipsite de idei, de gust, de stil, diletante, un soi de mimare sterilă, după modele insuficient asimilate, din alte genuri. Ne-a surprins accentele vulgarizatoare ale unor experimente de tipul „teatrului total“, proprii teatrului „mare“, în care din cînd în cînd apărea și cite o păpușă împinsă spre periferia reprezentației, urîtă și imperfect minuită.

4. Acest festival a avut darul să ne convingă, că nemulțumirea unor păpușari e cu totul neîntemeiată, că din „ieșirea la vedere“, n-a țîșnit pînă acum nici o formulă de reprezentare, demnă să se impună pe de-a întregul sau cît de cît înnoitoare.

5. Artiștii păpușari au neapărat nevoie de o formă instituționalizată de învățămînt. Pentru a se putea da satisfacție frămîntărilor reale, căutărilor creatoare, aspirațiilor îndreptățite ale unor păpușari, dorinței lor de a se forma și afirma ca niște actori autentici, ca artiști multilaterali, fără inhibiții și complexe, s-a ridicat, din nou, dar cu caracter de S.O.S. chestiunea școlarizării. Problema calificării profesionale a cadrelor artistice noi, a pregătirii lor în profesie, cere o rezolvare urgentă. Mulți artiști minuiitori nu știu să reacționeze la nevoile teatrului de păpuși, chiar în formula lui tradițională, să pună în valoare, cu păpușă sau fără păpușă, o idee de text sau de spectacol. Se fac grav simțite defecte de dicție, de formație ale actorului în general, de tehnica minuirii în special. O lipsă de mobilitate și de suplețe, de experimentare a unor stiluri — și atîtea probleme complexe — s-au ivit cerînd rezolvarea. E lîmpede că s-ar cere o formă de studiu, care să le dea artiștilor păpușari mai

mult decît le dă acum în cadrul CCES, un curs de perfecționare.

6. Dacă pe tărîmul practicii profesiei, creații păpușari s-au arătat a fi în mare suferință, iată că în domeniul teoriei s-au făcut pași însemnați înainte. Simpozionul organizat la Sinaia, cu această ocazie rămîne un cîștig real și prețios al acestei prime ediții. Alături de critici și teoreticieni „în materie“, regi-zori, scenografi, secretari literari, actori minuiitori, s-au angajat, cu deplina conștiință a artei pe care o profesează, să-i discute lucid și responsabil viitorul. În referate documentate, de înaltă ținută, s-au adus contribuții teoretice substanțiale în planul edificării problemei majore de care e legată evoluția acestui gen: libertatea și limitele pe care și le poate îngădui artistul păpușar în raport cu esența muncii sale. Fructuoase meditații cu privire la chemarea și rosturile primordiale, educative ale teatrului de păpuși, argumente ideologice și artistice, au dus la limpezirea și spulberarea — deocamdată teoretică — a multor incertitudini.

7. A doua ediție a festivalului, cu criterii ceva mai limpezi în mobilizarea forțelor teatrului de păpuși (recital individual sau manifestare colectivă?) și cu un timp ceva mai îndelungat de pregătire, va determina, nădăjduim, revirimentul așteptat în domeniul practicii.

8. Sînt sigură că artiștii unor teatre prestigioase de păpuși cum sînt cele de la „Țîndărică“, de la Teatrul din Cluj-Napoca, de la Teatrul Tineretului din Iași, de la Teatrul din Constanța, Craiova, Timișoara, și altele, au ceva mai mult de spus, decît au spus la această primă întîlnire de acest fel.

Valeria Ducea

